

Duško Kečkemet

BUDUĆNOST PROŠLOSTI GRADA SPLITA

UDK 711.424(497.13 Split)
Pregledni članak
Primitljeno 18. V 1989.

Duško Kečkemet
Filozofski fakultet Zadar
OOUR Split
58000 Split, YU
N. Tesle 2

Početakom 1989. godine Urbanistički zavod Dalmacije iz Splita završio je Provedbeni urbanistički plan povijesne jezgre Splita. Prostorni obuhvat je u granicama baroknih bedema iz 17. stoljeća. Elaborat je u vremenu 1. III—15. IV izložen u Muzeju narodne revolucije na javni uvid i raspravu. Tim povodom autor prikazuje predložena rješenja i kritički se osvrće na neke zahvate.

Grad nije rezultat slučaja ili stihijskog razvitka, nego svijesno slo-
ženo djelo društvene zajednice, u kojemu se, kao u ogledalu, odražava
stupanj njezine socijalne, ekonomske i kulturne zrelosti. Ima ipak gra-
dova koji su uspješno oblikovani, a ima ih koji su i promašeni. Ili jedno-
stavnije rečeno: ima ih koji su ugodni za život i lijepi, a ima ih u kojima
život nije ugodan i koji su usto ružni. Grad Split je u dugoj, gotovo dvo-
milenijskoj prošlosti imao sreću da je smješten u idealnom geograf-
skom i prirodnom ambijentu; da kao svoj začetak ima golemu, pravilno
i lijepo oblikovanu carsku palaču, da je u prošlosti, od srednjeg vijeka
pa nadalje, uglavnom imao razvijenu komunalnu svijest i jednako zrelu
komunalnu organizaciju; da je imao istaknute građane koji su često
davali inicijativu i pečat raznim njegovim djelatnostima, da nikada nije
bio rušen, ni ratovima, ni prirodnim katastrofama. Nagli porast grada,
prostorom i stanovništvom (kojim se najčešće hvalimo) u ovom sto-
ljeću, a naročito od pedesetih godina pa nadalje, predstavljao je ujedno
iskrsavanje brojnih problema kojima njegova (a ni šira društvena) zajed-
nica nije bila dorasla. To je ujedno predstavljalo prestanak udobnog i
lijepog grada, pa se danas mnogo više govori o urbanim krizama, nego
o urbanim kvalitetima Splita.

Razloga tome ima više. Jedan je u nerazumnoj politici naglog povećanja gradskog stanovništva prilivom iz okolice, čime se grad uvećavao samo stambenom izgradnjom, kolnim saobraćajnicama i brojem stanovništva, ali ne i društvenim i ostalim nužnim sadržajima. Drugi je u neoprostivo predugom pomanjkanju osnovnih urbanističkih, inicijativnih i zaštitnih direktiva, pogotovu generalnog i provedbenog urbanističkog plana, od kojih neki elementi ni danas ne postoje. Treći je, što se usporedo s razvitkom ekonomskog standarda stanovništva nije posvećivala pažnja njegovom kulturnom razvitku, pa čak ni najosnovnijem urbaniziranju došijaka, što je rezultiralo pomanjkanjem osjećaja urbane svijesti i želje za dobrim i lijepim gradom.

Tek je 1977. objavljen Generalni urbanistički plan Splita, a 1979. nakon što je povijesni dio Splita Komisija UNESCO-a za svjetsku baštinu proglasila spomenikom svjetske baštine, izglasala je Skupština općine odluku o izradi Provedbenog urbanističkog plana povijesne jezgre grada Splita, koji je sada dovršen i predstavljen. Prethodio mu je dugi rad Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, s utvrđivanjem i analizom postojećeg stanja građevina (i zaključkom da je ono katastrofalno) i Integralni plan povijesne jezgre Splita s uvjetima i savjetima za izradu Provedbenog plana, a s obzirom na kulturnu baštinu.

Izuzmemo li duge neophodne i veoma korisne studentske pripreme radove navedenog Zavoda, smatram da je ovaj Provedbeni urbanistički plan starog Splita prvi zakonom regulirani projekt od oslobođenja do danas, koji principijelno obećava, a morao bi i garantirati, jedno novo i drukčije tretiranje urbanističke, graditeljske i inače baštine Splita i njezino obostrano korisno povezivanje sa suvremenim životom i razvitkom grada.

Provedbenim urbanističkim planom historijske jezgre grada Splita obuhvaćen je stariji dio grada, koji se razvio do osamnaestog stoljeća, dok se još nalazio u okvirima prvo Dioklecijanove palače, zatim zapadnih srednjovjekovnih gradskih zidina i, konačno, u zvjezdolikom prstenu baroknih bedema i zidina podignutih u vrijeme kandijskog rata u sedamnaestom stoljeću, ali bez težačkih prigradskih naselja. Danas ta zona obuhvaća najstariju gradsku četvrt, urbs, unutar zidina Dioklecijanove palače, zapadni dio staroga grada, burgus, do Marmontove ulice i pojas oko oba dijela, zajedno s navedenim posljednjim obrambenim sistemom, odnosno s kompleksima zgrada sagrađenima u prošlom i početkom ovoga stoljeća na ranijim fortifikacijskim položajima.

U najstarijem dijelu grada, onome u srednjovjekovnim granicama, tj. od istočnih zidina Palače do Marmontove ul. s jedne strane i od sjevernih zidina Palače i renesansnih zidina na Pisturi do obale s druge, Provedbeni urbanistički plan ne navodi istaknutije promjene, iako je baš taj dio starog Splita najosjetljiviji. Na temelju integralnog plana Zavoda za zaštitu predviđa se temeljiti popravak postojećih zgrada i djelomična izmjena njihova sadržaja. Na temelju samih planova analiza postojećeg stanja i predviđenih projekata cijeloga šireg kompleksa starog Splita nije moguće uočiti predviđene zahvate i izmjene u najstari-

jem dijelu grada, pogotovu zbog pomanjkanja ikakvog popratnog tekstovnog opisa i obrazloženja na izložbi. Sam tlocrtni prikaz pojedinih građevina ne objašnjava ni visinu, ni oblik, ni zaštićenost stare ili obnovu nove zgrade. Bojazni iskrsavaju zato što su baš u tom najstarijem dijelu grada, unutar Dioklecijanove palače, naročito u njezinom jugoistočnom dijelu, učinjene brojne i nepopravljive greške i promašaji, pa prihvaćanje ovog Provedbenog urbanističkog plana ne jamči uvijek i za pozitivne njegove proklamacije.

Iako je cijela šira zona starog Splita, uključivši i »baroknu« s bastionima i novijim zgradama na tom položaju proglašena spomenikom kulture, mislim da je ipak trebalo vrijednosno stupnjevati kompleks baroknog, srednjovjekovnog i antičkog grada. Čak i u okviru srednjovjekovnog Splita bilo je poželjno odvojiti Dioklecijanovu palaču (s naseljem unutar njezinih zidina), s obzirom baš na samu Palaču kao jedinstveni svjetski građevni i urbanistički spomenik, jer spomenička vrijednost te antičke palače ipak, u svjetskim aspektima, daleko nadilazi vrijednost i osobujnost starog Splita u cjelini. Plansko projektiranje i daljnji režim dijela grada unutar Dioklecijanove palače mogu biti drukčiji, određeniji i rigorozniji nego u ostalom dijelu starog Splita. U tom bi dijelu nužno trebalo provesti i podruštvljavanje svih zgrada u privatnom vlasništvu (što je bilo lakše provesti nekoć nego danas, a još teže će biti sutra), jer je to ključna smetnja za većinu nužnih zahvata.

S uže tretiranim spomenikom, tj. Dioklecijanovom palačom i gradom unutar njezinih zidina kao danas integralnim dijelom te palače može se opravdanije nastupiti ne samo pred širim nacionalnim forumima, republičkim i saveznim (koji danas gotovo svu brigu prepuštaju Općini), nego i pred odgovarajućim svjetskim forumima, jer samo upisivanje povijesne jezgre Splita u registar svjetske baštine znači praktično vrlo malo.

Da je krajnje vrijeme da se građevinama unutar Dioklecijanove palače (od kojih svaka i kasnije građena sadrži barem neki dio antičke palače), posveti više brige dokazuje analiza Zavoda za zaštitu, na kojoj se i temelji Provedbeni urbanistički plan starog Splita. Od izvorne careve palače sačuvano je oko 25% građevnih elemenata, ali među njima ipak u cijelosti one najistaknutije građevine poput zidina, nekih kula, ulaznih vrata, Peristila, Mauzoleja, Hrama, Vestibula.

U povijesnoj jezgri grada, unutar Palače i u zapadnom dijelu do Marmontove ul., ima oko 60 spomeničkih objekata najviših kategorija, većina u krajnje ugroženom ili propadajućem stanju.

Na tom području danas stanuje 3.856 stanovnika, što se u predviđenom Planu nešto smanjuje kao prostor za stanovanje na 35% površine. Poslovni prostor, tj. trgovine i uredi, danas je pretrpan, a još ga se povećava na 45% površine. Javni sadržaji, u koje se ubrajaju i sve kulturne, znanstvene, crkvene i ostale spomeničke građevine, predviđaju se samo na 20% prostora, što je premalo za taj dio grada, jer tim sadržajima gravitira i cijeli novi Split.

Stambeni uvjeti su dobri samo u 26,8% stanova. Radne organizacije, koje se vrlo pogodno koriste središnjim veoma prometnim dijelom grada,

redovito popravljaju i dotjeruju svoje radne i prodajne prostorije, ali su samo u 5% slučajeva sanirale cijele zgrade u kojima djeluju. One dobro iskorištavaju pogodnosti gradske i spomeničke rente, opću infrastrukturu i pogodan položaj u gradu, a za to pridonose manje od onih u nepovoljnijim gradskim predjelima.

Stoga je Zavod za zaštitu spomenika već davno razradio »urbano-ekonomski program«, po kojemu bi cijelo upravljanje starim dijelom Splita, u okviru jednog »Samostalnog urbo-ekonomskog organizma«, bilo samostalno. U njemu bi se projektirali svi nužni zahvati na zaštiti i obnovi građevina, a financirali bi se od prihoda privrednih i ostalih korisnika tih prostora. Do sada su se, naime, ti znatni prihodi prelijevali u izgradnju novih gradskih četvrti. Izvršila bi se povoljnija prestruktura stanovništva i radnih organizacija, eliminirala skladišta i slično. Takva bi organizacija omogućila postupno saniranje i doličnije prezentiranje tog u cjelini spomeničkog dijela Splita. Na žalost, taj projekt još uvijek nije u Općinskoj skupštini prihvaćen i ozakonjen.

O zakašnjenju općinskih službi, što je sudbonosno po dosadašnji i budući razvitak grada, svjedoči također još uvijek pomanjkanje prometne studije grada, provedbenog plana gradske luke, društveno-ekonomskih planova i drugoga, što sve sputava mogućnost razrade ovog Provedbenog urbanističkog plana starog grada. Među ostalim, najveća poteškoća u planiranju pješačkih zona, u kojima Split mnogo kasni za ostalim našim, a pogotovu evropskim gradovima, jer u njemu doslovno dominira automobilski kaos, neriješeno je pitanje povezivanja zapadne i istočne obale, što je gradnjom marjanskog tunela tek polovično riješeno, a predviđeno je izgradnjom podmorskog tunela u luci.

Po Provedbenom planu povijesni se dio grada namjenjuje komuniciranju stanovništva, kulturnom središtu, stanovanju, radu, rekreaciji, zadovoljavanju kulturnih potreba, provođenju slobodnog vremena, funkcijama gradskog centra, turističkom središtu i ulozi spomenika kulturne baštine.

Izloženi Provedbeni urbanistički plan detaljnije je i očiglednije razradio tzv. treću zonu starog Splita, onu u zvjezdolikom prstenu nekadašnjih, tek djelomično očuvanih, baroknih utvrđenja, kojima se ovim Planom prvi put u Splitu posvećuje odgovarajuća pažnja, jer su još nakon oslobođenja ti bedemi rušeni, a nadalje zanemarivani. Ovaj plan nastoji barem vizuelno obnoviti ili asociirati cijeli povijesni i fortifikacijski značajan sistem zemljom ispunjenih bastiona i spojnih zidova (cortina). Tako se na položaju nekadašnjeg bastiona Contarini, na kojemu je zatim sagrađena zgrada Realke, čuva i djelomično obnavlja ostatak toga bastiona i regulira odnos toga kompleksa i nove saobraćajnice nad željezničkim tunelom. Njime je obuhvaćen i projekt nove proširene tržnice, ali uz očuvanje karakterističnog i slikovitog splitskog pazara na otvorenom prostoru. Bastioni se, međutim, ne smiju lišiti svog zemljano nasipa, kako je predloženo.

Dalji sklop građevina iz prošloga stoljeća nalazi se oko bastiona Cornaro, ili bolničkog bastiona. Tu je, u staroj obnovljenoj bolnici, Mu-

Provedbeni urbanistički plan povijesne jezgre Splita, Urbanistički zavod Dalmacije 1988.

- 1 — položaj bivšeg doma »Gusar«; 2 — crkva i samostan Sv. Frane; 3 — palača Deskovčić; 4 — Trg Republike i bivši teatar Bajamonti; 5 — mletački bastion Priuli; 6 — bastion Cornaro s Muzejom revolucije i planiranom ljetnom pozornicom; 7 — Strossmayerov park; 8 — bastion Contarini sa zgradom bivšeg Velike realke; 9 — pazar i dominikanski samostan; 10 — Lučka kapetanija i Turistička palača na mjestu porušenog lazareta; 11 — Titova obala; 12 — mletački kaštel; 13 — Trg preporoda; 14 — Narodni trg; 15 — Srebrena vrata Dioklecijanove palače; 16 — ribarnica

zej revolucije (iako bi toj baroknoj zgradi bila prikladnija Galerija umjetnina). Sva je pažnja u tom kompleksu posvećena parkovnom uređenju (sa starim gradskim parkom) i kulturnoj rekreaciji. Spuštanjem nivoa pred Zlatnim vratima na izvorni antički dobit će se ta monumentalna vrata u cijelosti, pa će ujedno poslužiti i kao jedinstvena prigodna scenografija ljetnom kazalištu na suprotnoj padini. Druga ljetna pozornica predviđena je Planom u navedenom bastionu iza bolnice. Zagrebačkom ulicom ukinut će se kolni saobraćaj i bolje vrednovati historicističke i secesijske zgrade u njoj.

Bastion Priuli, ili kazališni bedem, obnovit će se uz sačuvanje postojećeg prolaza kroz njega, a na njegovim istočnim ostacima, na položaju donedavnog Vojnopomorskog muzeja i kina »Tesla« predviđa se gradski kulturno-zabavni centar (kino, polivalentna dvorana i sl.).

Urbanistički i arhitektonski vrijedni, ali do danas općenito potcijenjeni kompleks Hrvatskog doma (»Partizan«), Prokurativa (Trg Republike), Palače Bajamonti (Dešković) predviđa se tretirati cjelovito, u društvenoj i turističkoj namjeni. Urbanistički je zahtjev postava markantne fontane (ili vraćanje one uklonjene). Također je obavezno ukidanje kolnog prometa Marmontovom ulicom, koja će tako konačno postati jedina splitska »prava« ulica za šetnju, kupovinu i kulturno-zabavnu rekreaciju.

Planiranje splitske rive, toga najljepšeg lica Splita viđenog s mora, u skoroj je budućnosti predstavljalo najviše teškoća, kako zbog osobitosti i delikatnosti toga gradskog tradicionalno omiljenog prostora, tako i zbog još uvijek neriješenih općeprometnih i lučkih urbanističkih problema. Kolni se promet u svakom slučaju rivom eliminira (osim onog obaveznog sigurnosnog). Regulira se slikovita ribarska lučica na Matejuški s okolnom obalom, uklanjanjem spomenički vrijedne ali, na žalost, već potpuno ruševne zgrade »Gusara« i izgradnjom niskih montažnih turističko-ugostiteljskih objekata sadržajno povezanih uz proširenu marinu u daljem zapadnom dijelu luke. Slobodan lukobran na Matejuški ostaje atraktivan položaj za šetnju i lijep pogled na Split i Dioklecijanovu palaču.

Naknadno je na izložbi Provedbenog urbanističkog plana, kao zaseban prilog, ali ne kao dio tog Plana, prikazan prijedlog uređenja splitske obale s južnim pročeljem Dioklecijanove palače. Kolikogod je taj prijedlog prostudiran, uz dobra rješenja predlaže i neka problematična, a i neka neprihvatljiva. Delikatnost tog gradskog predjela, pogotovu zbog prisustva Dioklecijanove palače kao svjetskog spomenika s jedne strane, ali i najatraktivnijeg i najživljeg dijela suvremenog života Splita s druge, zahtijeva više stručnih mišljenja, više konzultacija, ne samo na lokalnoj, nego na općenacionalnoj, pa i na internacionalnoj razini. Sjetimo se da je Split nekada, da bi riješio vrlo problematično pitanje gradnje suvremenih kućica pred Dioklecijanovom palačom, raspisao međunarodni natječaj i strani je arhitekt Keller pružio najbolje rješenje. Jednako je tada za Regulativni urbanistički plan Splita, opet na međunarodnom

natječaju, najbolje rješenje dao stranac Schürman. Naša lokalistička preuzetnost i samouvjerljivost nažalost i danas dobro Kellerovo rješenje smatra kičem, a jednako dobar Schürmanov urbanistički projekt razvika Splita (dobar ne samo s gledišta od prije pola stoljeća, nego u mnogome i s današnjeg stajališta) jednostavno je prebrisala i ozakonila problematičnije rješenje.

Prema tome projektu uklanjaju se sve kuće pred istočnom polovinom pročelja Dioklecijanove palače, da bi se izložilo pogledu cijelo pročelje tog djela Palače. Dvije jednokatnice s terasastim krovovima, istočno i zapadno od južnih vrata Palače kompromisno su rješenje, projekt arheologa a ne arhitekta i ne predstavljaju nikakvu vrijednu arhitekturu, pa smatram da njihovo uklanjanje neće predstavljati nikakav gubitak ni za Palaču, ni za obalu. Stara i slikovita kuća Prvan, upravo obnovljena, jedini je spomen na nekada živu karavansku trgovinu splitske luke nakon nerazumnog rušenja i potpunog uklanjanja ostataka splitskog lazareta, prvorazrednog svjetskog spomenika te vrste. Ona sama minimalno zakriva pročelje Palače. Osim toga, potpuno ogoljenje južnih zidina Palače umrtvit će taj dio obale, a aluminijski kiosci, koji bi zamijenili današnje zgrade, zacijelo ne bi pridonijeli ni ljepoti, ni doličnosti Palače.

Već su srušene neke veće stambene zgrade koje su se s unutrašnje strane naslanjale na južni zid Palače i koristile ga kao svoje pročelje prema moru. Predviđa se rušenje i ostalih zgrada i otvaranje šetnice — kriptoportika Palače. Iako neke od tih građevina iz prošlog stoljeća nadvisuju Palaču, pa bi njihova sniženja bila potrebna, potpunim uklanjanjem tih zgrada nastavlja se ujedno i rušenje starog grada unutar Palače, što je i do sada bila neoprostiva greška. Moralo bi se u vezi s tim pitanjem čuti više stručnih mišljenja i prijedloga. Jedan od njih bio bi otvaranje antičkog kriptoportika unutar prizemlja samih postojećih zgrada, bez njihova rušenja (osim katova što nadvisuju Palaču).

Drugo pitanje koje u predloženom Provedbenom urbanističkom planu nije jasno odnosi se na prostor bivšeg lazareta. Da bi se dobio slobodan pogled na Dioklecijanovu palaču s toga se položaja uklonio prvorazredan spomenik, kompleks splitskog lazareta. Zasadio se čak i park, a kada je on lijepo zazelenio, sagradila se umjesto njega tzv. »palača turizma«, paviljon koji bi mogao stajati na nekom sajmu, ali ne pred Dioklecijanovom palačom. Rečeno je da se gradi montažno, da bi se opet mogao ukloniti. Sada se predviđa proširenje kapaciteta te megalomanske »palače turizma« u prostoru između nje i Palače. Jedni tvrde da to neće biti nikakva čvrsta gradnja, dok se s druge strane čuje da se već sagrađenoj prizemnici namjerava čak dozidati kat i tako je za sva vremena instalirati kao trajni spomenik na siromaštvo arhitekture našeg doba i na nepoštivanje trajnih i u cijelom svijetu priznatih graditeljskih vrednota. Dioklecijanova je palača jednom kupala svoje lice u moru; bila je to s južne strane tipična, ali golema i raskošna rimska vila. Nasipanjem je sve više udaljavana od mora, a gradnjama između nje i mora postala je kopnena palača. Mora se obnoviti što je moguće izravniya veza Dio-

klecijanove palače s morem. Osobno se čak slažem da se i red palmi pred samom Palačom ukloni, jer one svojim jednoličnim ritmom konkuriraju Palači, a visokim krošnjama zakrivaju lukove kriptoportika, najljepšeg njezinog dijela.

Drukčije se mora tretirati zapadni dio stare obale. Prema zamisli maršala Marmonta i njegovog arhitekta Mazzolia taj je niz novogradnja trebao biti kontrapunkt fronti Palače. Stoga je bila greška povisivati prvu banku i graditi monumentalnu drugu. Prvu je grešku lako ispraviti uklanjanjem jednog kata, ali drugu teže. Uklanjanjem tzv. »Srpske banke« gubimo istaknutu secesijsku zgradu, jednu od najljepših novijih u Splitu. Njezinim zadržavanjem rušimo sklad cijele fronte građevina na obali, uključivši i pročelje Dioklecijanove palače. O toj dilemi vrijedno je ozbiljnije i svestranije raspravljati i iznijeti sve razloge i proturazloge.

Djelomična obnova Mletačkog kaštela (tzv. »Hrvojeve kule«) je poželjna, jer se radi o istaknutom povijesnom i građevnom spomeniku. Kula kaštela nekada je dominirala usred splitske obale i na njoj je stajao štandarac za zastavu (danas je na Marjanu). Da bi se nju otkrilo s juga, potrebno je srušiti dvije zgrade koje je zakrivaju. Jedna ne predstavlja problem, ali malena zgrada u maurskom stilu, djelo splitskog arhitekta Bezića, pravi je dragulj historicističke arhitekture u Splitu. Rješenje bi bilo jedino da je se rastavi i preseli na neki drugi položaj (što je ne bez razloga i mogućnosti netko predložio i za Gusarev dom, također istaknutu avangardnu građevinu moderne arhitekture, koja je na tom položaju uvijek bila na udaru kritike, iako bi i ona uklanjanjem kasnije dograđene veslaonice bila manje upadljiva).

U predloženom projektu uređenja obale predlaže se ponovno zatvaranje srednjovjekovne zidine između jugozapadnog ugla Dioklecijanove palače i Mletačkog kaštela i obnovu gradskih vrata. Smatram to pretjeranom obnovom, nedosljednom suvremenim principima zaštite i restauracije spomenika. Prvo, dokumentacija o tome zidu i vratima je tako oskudna, da ne omogućuje vjerodostojnu obnovu. Drugo, ta su vrata bila tako malena (poput trogirskih vrata na obali), da bi zaustavila živi suvremeni promet između grada i obale. Treće, kada je projektirana zapadna fronta cijele obale, izričito je rečeno da će ona tvoriti skladnu protutežu fronti Dioklecijanove palače, a trg Milesi među njima (danas Trg preporoda) s reprezentativnom palačom Milesi u pozadini predstavljat će dolični i svečani ulaz u grad.

Predviđena gradnja nekih turističkih objekata na Matejuški također izaziva bojazan da će se izgubiti slikoviti pučki pečat tog privlačnog ambijenta.

Uređenje splitske obale i južne fronte Dioklecijanove palače svakako predstavlja prevelik, presložen i preodgovoran zadatak, da bi ga se moglo ad hoc riješiti i brzopleto provesti. Posljedice bi mogle biti katastrofalne i nepopravljive.

Ovako zamišljen i predstavljen Provedbeni urbanistički plan starog Splita ipak u cjelosti pruža mogućnost sačuvanja, korištenja i doličnog predstavljanja Splita kao grada stare i vrijedne urbanističke tradicije, od antike pa do ovoga stoljeća. Ne sumnjam da će ga mjerodavna društvena tijela u gradu uz daljnje razrade i dorade u osnovi prihvatiti, jer će se teško netko moći suprotstaviti njegovim suvremenim urbanističkim i konzervatorskim principima. Sumnjam, međutim, da će se projektirani zahvati provesti u dogledno vrijeme, a kašnjenje nekih od njih može uvjetovati opće i vrlo štetne zastoje ostalih. Također će sve ovisiti i o izradi i provedbi detaljnih planova pojedinih navedenih građevnih kompleksa i o pristupu konzervaciji, obnovi i namjeni pojedinih spomeničkih (i ostalih) građevina, a u tome je baš i do sada bilo spornih rješenja i konformističkih ustupaka, koji nisu u skladu s dobrim proklamiranim idejama i ciljevima ovoga općeg Provedbenog urbanističkog plana povijesne jezgre Splita.

Duško Kečkemet

FUTURE OF THE SPLIT'S PAST

Summary:

The public has been presented »The Operational Town Design of the Split Historical Nucleus«. It was preceded by »The Integral Plan of the Split Historical Nucleus«, containing conditions and suggestions for making the »Operational Town Design« regarding the town historical heritage. »The Operational Town Design« concerns the old town quarters, the oldest part of the town within the Diocletian's Palace walls as well as the quarters westward from the Diocletian's Palace and the 19th century buildings erected within the 17th century town fortifications. The latter areas have been paid most attention, valuating the Baroque fortifications as well as the 19th century and the Art Nouveau architecture of the beginning of the 20th century. This makes the »Town Design« an improvement against the former ones. Regarding the oldest town nucleus, consisting of the worst preserved architecture in the town, there are some principles of protection, removal and change of purpose present, but there is too much of business and tourism and too little of living planned. There is too much left to more detailed plans that are still to be made. For this reason it is not clear what is planned to be done about the oldest and the most valuable parts of the town. This rises worries, specially due to the fact that some demolitions in the South-Eastern quarters of the Diocletian's Palace have already been done. Besides this, it is worth mention the suggestion of founding the »Independent Urban-Economic Organism«, a self-financed institution providing care for the town historical nucleus.